

Tilburg University

Politiestress

van der Velden, P.G.; Bosmans, M.W.G.; Brekveld, S.

Published in:

Het tijdschrift voor de politie

Publication date:

2012

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

van der Velden, P. G., Bosmans, M. W. G., & Brekveld, S. (2012). Politiestress: feiten en mythes. *Het tijdschrift voor de politie*, 74(4/12), 6-9.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Politiestress: feiten en mythes

Prof. dr. Peter van der Velden (Instituut voor Psychotrauma, Diemen; INTERVICT, Tilburg University; Arq Psychotrauma Expert Group, Diemen).

Drs. Mark Bosmans (INTERVICT, Tilburg University).

Susan Brekveld (Instituut voor Psychotrauma, Diemen).

Politieagenten worden veelvuldig blootgesteld aan allerlei ingrijpende situaties. Stressklachten worden daaraan toegeschreven. Maar is dat juist? Wat is er bekend aan onderzoek naar de invloed van schokkende gebeurtenissen op stressklachten? En hoe stressvol is het politievak in verhouding tot andere beroepen? Een verslag van diverse studies uit binnen- en buitenland met opvallende conclusies.

Iedereen heeft zowel in het privé- als beroepsleven soms te maken met omstandigheden die in meer of mindere mate stress geven. Dit is een normaal onderdeel van het leven en veelal van voorbijgaande aard. Al geruime tijd is er veel aandacht voor de effecten ervan op de (psychische) gezondheid van politiemensen. Dat wil zeggen: voor de psychische gevolgen van met name confrontaties met allerlei ingrijpende situaties zoals met dodelijke ongevallen, suicides, branden, familiaal geweld, verkrachtingen, ernstig verwaarloosde en/of verwonde kinderen en bedreigingen. Dit type gebeurtenissen noemen we *operationele* bronnen van (acute) stress. Maar, en dat geldt natuurlijk ook voor andere beroepsgroepen, ingrijpende gebeurtenissen zijn niet de enige bronnen

van stress in het werk. Continue reorganisaties, werkdruk, het werken in ploegendienst, frustrerende regels, onderlinge conflicten zoals met superieuren, als onvoldoende ervaren erkenning van het beroep enzovoorts, kunnen ook voor kortere of langere tijd stressklachten opleveren. Dit type gebeurtenissen of omstandigheden noemen we *organisatiele* bronnen van stress. *Last but not least*: mensen maken ook in hun privéleven gebeurtenissen mee zoals overlijden, echtscheidingen, ernstige ziekten van dierbaren en ongevallen. Dit noemen we *life-events*. Al deze bronnen van stress kunnen van invloed zijn op de gezondheid van agenten. Bekende stressklachten zijn angst, burnout (vermoeidheid), piekeren, neerslachtigheid, slaapproblemen en lichamelijke klachten. De vraag is, hoe die bronnen van stress zich tot elkaar verhouden. In hoeverre wordt de gezondheid vooral beïnvloed door operationele bronnen van stress of juist door organisatiele bronnen van stress. Of zijn ze gelijk aan elkaar? Inzicht hierin is belangrijk, omdat het aanknopingspunten voor (gezondheids) beleid kan geven. In dit artikel richten we ons operationele en organisatorische stress.

Studies

Een aantal wetenschappelijke studies heeft de samenhang tussen beide bronnen van stress en psychische klachten, waaronder depressieve- en posttraumatische-stressklachten (PTSS-klachten), uitvoerig onderzocht. Samengevat wijzen de resultaten van de statistische analyses erop dat normale organisatiele stressoren (veel) beter psychische gezondheidsklachten, en zelfs PTSS-klachten,

» ***Hoe meer
organisationele stressoren,
des te meer klachten***

Foto: ANP

De uitkomsten staan haaks op de beelden, mede gevoed door media, dat de psychische gezondheidsklachten van agenten bovenal het gevolg zijn van ‘dagelijkse’ ingrijpende of potentieel traumatische gebeurtenissen op het werk.

van politieagenten voorspellen dan ‘dagelijkse’ ingrijpende of schokkende gebeurtenissen. Daarbij laten we rampen buiten beschouwing.

- Zo richtte een Amerikaans onderzoek onder 103 agenten begin jaren negentig van de vorige eeuw, zich onder meer op de bronnen van stress en algemene psychische klachten van politieagenten (Violanti & Aron, 1993). Uit de analyses bleek dat organisationele stressoren, in tegenstelling tot operationele stressoren, behoorlijk samenhangen met psychische klachten: hoe meer organisationele stressoren, des te meer klachten. Wanneer in de analyse rekening werd gehouden met het effect van operationele stressoren, dan bleek dat het effect van organisationele stressoren 6,3 keer sterker was dan van de operationele stressoren. Deze laatste stressoren hingen wel samen met ‘*job satisfaction*’, maar lang niet zo sterk als met organisationele stressoren.
- Een andere Amerikaanse studie begin deze eeuw (Liberman, Best, Metzler, Fagan, Weiss, & Marmar, 2002), onderzocht de relatie tussen organisationele en operationele stressoren en psychische klachten onder 733 politieagenten. De resultaten van deze studie lieten zien dat een grotere blootstelling aan organisationele stressoren samenging met een toename van psychische klachten, waaronder PTSS-klachten. Wanneer rekening werd gehouden met de blootstelling aan ernstige incidenten en een aantal andere variabelen (bijvoorbeeld ethniciteit en sociale steun), verklaarden organisationele stressoren veel beter deze klachten dan deze incidenten.
- Een studie in dezelfde periode (Collins & Gibbs, 2003)

onderzocht de oorzaken van stressgerelateerde gezondheidsklachten onder 1206 Britse politieagenten. Uit resultaten bleek dat de politieagenten vaker stress ervoeren van organisationele stressoren dan van operationele stressoren. Uiteindelijk bleken zeven stressoren klachten te voorspellen, waarvan vijf betrekking hadden op organisationele stressoren. De twee belangrijkste factoren waren eveneens organisationele stressoren, namelijk druk van het werk op het privéleven en gebrek aan sociale steun van leidinggevenden.

- Australisch onderzoek (Hart, Wearing & Headey, 1995) onder 527 agenten richtte zich op organisationele en operationele stressoren enerzijds en de psychische gezondheid anderzijds, naast factoren zoals persoonlijkheid. Zowel positieve als negatieve werkgerelateerde ervaringen bleken van invloed op de psychische gezondheid. Verder hingen organisationele stressoren sterker samen met psychische klachten dan operationele stressoren. Persoonlijkheidskenmerken als neuroticisme en extraversie bleken de belangrijkste voorspellers te zijn voor psychisch welbevinden. Een vergelijking met de gemiddelde bevolking en onderwijzend personeel liet overigens zien dat politieagenten zeker *niet* ongezonder waren dan deze vergelijkingsgroepen.
- In een longitudinaal Nieuw-Zeelands onderzoek (Hudleston, Stephens, & Paton, 2005) werden 512 rekruten gedurende het eerste jaar van hun werk bij de politie gevolgd. Metingen vonden plaats bij de start en het eind van het eerste dienstjaar. Zowel algemene psychische stressklachten als specifieke PTSS-klachten werden

» De politie is zeker niet de groep met de meeste psychische gezondheidsproblemen

onderzocht. Uit de analyses bleek dat zowel operationele als organisationele stressoren van invloed waren op PTSS-klachten. Echter, organisationele stressoren bleken beter PTSS-klachten te voorspellen dan operationele (ingrijpende gebeurtenissen). De analyses lieten verder zien dat algemene psychische klachten aan het begin van het eerste dienstjaar en organisationele stressoren gedurende het eerste jaar samenhangen met klachten ná het eerste jaar. Ingrijpende gebeurtenissen in het eerste jaar hingen niet samen met klachten ná het eerste jaar.

- Een recente Amerikaanse longitudinale studie (Maguen, Metzler, McCaslin, Inslicht, Henn-Haase, Neylan, & Marmar, 2009) vond plaats onder 180 politierekruten, die eveneens vanaf indiensttreding gedurende één jaar werden gevolgd. Onderzocht werden met name de invloed van organisationele stressoren, negatieve gebeurtenissen in het privéleven en ernstige incidenten tijdens het werk op PTSS-symptomen. De resultaten toonden dat organisationele stressoren het sterkst samenhangen met PTSS-symptomen, meer dan operationele stressoren en negatieve life-events.
- Tot slot, eigen onderzoek (van der Velden, Kleber, Yzermans & Grievink, 2010) bestond uit twee metingen met een tussenperiode van 2,3 jaar onder 473 Nederlandse politieagenten. Uit de resultaten bleek dat er géén verband bestond tussen ondervonden fysieke agressie en serieuze bedreigingen enerzijds en psychische klachten anderzijds, als rekening werd gehouden met de invloed van psychische klachten op de eerste meting, ingrijpende gebeurtenissen in de privésfeer (life events), en organisationele stressoren (conflicten met collega's en leidinggevend). Eerdere klachten, conflicten met collega's en life events bleken overigens wel met samen te hangen met

klachten, en daarvan bleken eerdere psychische klachten de beste en sterkste voorspellers van latere klachten. Dat laatste is overigens een bekend gegeven: veelal zijn eerdere klachten de beste voorspellers voor latere klachten.

Conclusies

Het valt op dat opeenvolgende studies in verschillende Westerse landen ruwweg tot dezelfde conclusie komen: de psychische gezondheid van politieagenten wordt kennelijk meer beïnvloed door organisationele stressoren dan door operationele stressoren (ingrijpende gebeurtenissen). Twee studies laten zien dat dit ook geldt voor PTSS-symptomen (ons zijn geen studies bekend die precies het tegenovergestelde tonen).

Voor alle duidelijkheid: dit betekent zeker niet dat er geen individuele agenten zijn die juist door een of meerdere ingrijpende gebeurtenissen ernstige psychische klachten en of psychische stoornissen ontwikkelen zoals PTSS. Bovenstaande studies onderzoeken immers of er statistisch significante samenhangen bestaan op groepsniveau, m.a.w. bestuderen of binnen een groep agenten bepaalde stressoren systematisch samenhangen met psychische klachten. Daarmee is overigens zeker ook niet gezegd dat organisationele stressoren voor 100% klachten verklaren. De ontwikkeling van psychische klachten is een complex proces, waarin ook andere belangrijke factoren werkzaam zijn (zoals genetische factoren, lichamelijke gezondheid, zelfredzaamheid, persoonlijkheid). Zo blijkt bijvoorbeeld uit een grote overzichtsstudie naar twaalf risicofactoren voor PTSS dat een gebrek aan sociale steun een belangrijke voorspeller is van PTSS-klachten, terwijl de ernst van de schokkende gebeurtenis veel minder voorspellende waarde heeft (Brewin, Andrews, & Valentine, 2000).

Haaks

De uitkomsten van deze internationale studies zijn des te interessanter omdat zij haaks staan op de beelden, mede gevoed door media, dat de psychische gezondheidsklachten van agenten bovenal het gevolg zijn van 'dagelijkse' ingrijpende of potentieel traumatische gebeurtenissen die zij op of door het werk meemaken. Zo berichtte de bekende nieuwssite www.nu.nl recentelijk '*..dat jaarlijks tussen 7200 en 8000 politieagenten kampen met psychische klachten ten gevolge van geweld, ongevallen en rampen*'. Natuurlijk, in dit bericht werd niet ontkend dat organisationele stressoren een rol spelen: er wordt alleen niets over gemeld. Opvallend is juist dat eenzijdig ingrijpende gebeurtenissen als de grote boosdoener worden aangewezen. Dat Nederland de afgelopen 10 jaar geen rampen heeft gekend en deze nu dus geen factor van betekenis kunnen zijn, wordt hier gemakshalve buiten beschouwing gelaten. In ieder geval passen de oproepen voor 'meer' en 'betere' opvang en nazorg aan individuele politieagenten na ingrijpende gebeurtenissen goed in dit beeld. Tegen goede opvang en nazorg kan en zal niemand bezwaar hebben, maar als studieresultaten consequent erop wijzen dat organisationele stressoren meer

samenhangen met klachten, behoeven die minstens zoveel aandacht.

Rangorde

Deze uitkomsten helpen ook andere interessante onderzoeksresultaten te verklaren, namelijk dat de politie *niet* meteen de groep is met de meeste gezondheidsproblemen. Naast het hierboven beschreven Australische onderzoek, hebben ook Britse onderzoekers de gezondheid van politieagenten met andere beroepsgroepen vergeleken (Johnson, Cooper, Cartwright, Donald, Taylor, & Millit, 2005). In totaal werden 26 beroepen gerangordend op basis van gemiddelde vragenlijstscores voor de algemene psychische en lichamelijke gezondheid. De groep leerkrachten, toch niet een beroepsgroep die meteen met ‘trauma’s’ wordt geassocieerd (maar wel met stress), stond op de tweede plaats met de minst goede psychische en lichamelijke gezondheid. Politieagenten stonden respectievelijk op de negende en elfde plaats. Het is niet duidelijk of de groepen statistisch gezien afwijken, maar de uitkomsten geven wel te denken. Uit eerder Nederlands onderzoek bleek dat agenten gemiddeld gesproken minder last hadden van emotionele uitputting (een symptoom van burnout) dan een grote referentiegroep van werkenden (Kop, Euwema, Shaufeli, 1999). Aan de andere kant, de werving en selectie van agenten is een streng proces: van alle 100 personen die agent willen worden komt slechts circa 10% door deze procedure. Er is natuurlijk ook sprake van zelfselectie: iemand die bij voorbaat gruwet van de gedachte met leed geconfronteerd te kunnen worden, zal zich niet zo snel aanmelden.

Vragen

Zoals bij andere studies, roepen ook de hierboven beschreven onderzoeken nieuwe vragen op die voor de praktijk van belang zijn. We weten nog relatief weinig over hoe operationele en organisationele stressoren onderling samenhangen en elkaar beïnvloeden. Bijvoorbeeld: als agenten veel organisationele stress hebben, zijn zij dan minder bestand tegen ingrijpende gebeurtenissen dan collega’s die juist weinig organisationele stress hebben? Andere vragen hebben betrekking op de wijze waarop stressbronnen en/of stressklachten kunnen worden aangepakt. Welke maatregelen zijn het meest doelmatig en wetenschappelijk onderbouwd voor de politie? Op dat vlak moet in ieder geval nog het nodige ontwikkeld worden, zo blijkt uit een gedegen overzichtsartikel van politiestudies dat is verschenen in de eerbiedwaardige *Cochrane Database Systematic Reviews* (Peñalba, McGuire & Leite, 2009).

Desalniettemin wijzen de hierboven beschreven resultaten er in ieder geval op dat ook organisationele stressoren als werkdruk niet vergeten mogen worden, of minstens zoveel prioriteit moet krijgen als operationele stressoren (Berg, Hem, Lau & Ekeberg, 2006). Wellicht een punt om te onthouden bij de vorming van een Nationale politie. <<

Graag willen wij de heer W. Bossink (Politieacademie) en de heer Peter van Loon (Peter van Loon, Crisis Stress Trauma) zeer bedanken voor hun adviezen en commentaren. Correspondentie: Peter van der Velden, e-mail: peter.vdvel-den@ivp.nl.

Literatuur

- Berg, A. M., Hem, E., Lau, B., & Ekeberg Ø. (2006). An exploration of job stress and health in the Norwegian police service: A cross sectional study. *Journal of Occupational Medicine and Toxicology*, 1, 26.
- Brewin, C.R., Andrews, A., & Valentine, J.D. (2000). Meta-analysis of risk factors for posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 748-766.
- Collins, P.A., & Gibbs, A.C.C. (2003). Stress in police officers: a study of the origins, prevalence and severity of stress-related symptoms within a county police force. *Occupational Medicine*, 53, 256-264.
- Hart, P.M., Wearing, A.J., & Headey, B. (1995). Police stress and well-being: Integrating personality, coping and daily work experiences. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 68, 133-165.
- Huddleston, L., Stephens, C., & Paton, D. (2007). An evaluation of traumatic and organizational experiences on the psychological health of New Zealand police recruits. *Work*, 28, 199-207.
- Johnson, S., Cooper, C., Cartwright, S., Donald, I., Taylor, P., & Millit, C. (2005). The experience of work-related stress across occupations. *Journal of Managerial Psychology*, 20, 178-187.
- Kop, N., Euwema, M., Scaufeli, W. (1999). Burnout, job stress and violent behavior among Dutch police officers. *Work & Stress*, 13, 326-340.
- Liberman, A.M., Best, S.R., Metzler, T.J., Fagan, J.A., Weiss, D.S., & Marmar, C.R. (2002). Routine Occupational Stress and Psychological Distress in Police. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management* Volume, 25, 421-439.
- Maguen, S., Metzler, T.J., McCaslin, S.E., Inslicht, S., Henn-Haase, C., Neylan, T.C., & Marmar, C.R. (2009). Routine Work Environment Stress and PTSD Symptoms in Police Officers. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 197, 754-760.
- Peñalba, V., McGuire, H., & Leite, J.R. (2009). Psychosocial interventions for prevention of psychological disorders in law enforcement officers. *Cochrane Database Systematic Reviews*, 16, CD005601.
- Velden, P.G. van der, Kleber, R.J., Grievink, L., & Yzermans, C.J. (2010). Confrontations with aggression and mental health problems in police officers: The role of organizational stressors, life-events and previous mental health problems. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 2, 135-144.
- Violanti, J.M., & Aron, F. (1993). Sources of police stressors, job attitudes, and psychological distress. *Psychological Reports*, 72, 899-904.